

sponzor izdanja

H1 TELEKOM

info trend

TOP 50

u telekom industriji Hrvatske

Sve što nas povezuje.

Prvi put, uz uobičajene vrijednosti ukupnog prihoda, i dobiti te kretanja radne snage, za najbolja poduzeća telekomunikacijske industrije u Hrvatskoj izračunati su indeksi učinkovitosti intelektualnog kapitala – pravog pokazatelja uspješnosti poslovanja u suvremenim tržišnim uvjetima (*sustav je potanko objašnjen u separatu TOP100 uz prehodni broj InfoTrenda*).

Izvor podataka: **Financijska agencija**
 Analiza podataka: **Krešimir Alić**
 Sponzor izdanja: **H1 telekom**

bez spektakularnih promjena

Zahvaljujući ranijoj obradi završnih računa poslovnih subjekata, InfoTrend donosi analizu pokazatelja uspješnosti poslovnih subjekata iz telekomunikacijskog sektora, za 2007. godinu već krajem srpnja, dakle gotovo pola godine ranije nego inače. Uz standardne podatke o prihodu i dobiti, za najbolje telekom tvrtke u Hrvatskoj izračunati su i indeksi

Na početku spomenute analize najbolje je prisjetiti se kakva je bila godina iza nas u području telekomunikacija. Tablica 1. koja slijedi donosi pregled najvažnijih "telekomunikacijskih" događaja koji su obilježili svaki od mjeseci prethodne godine.

Tablica 1. **Najvažniji događaji na hrvatskom telekomunikacijskom tržištu u 2007. godini**

Mjesec	Događaj mjeseca u hrvatskoj telekomunikacijskoj industriji
Siječanj	Optima Telekom izdala korporativne obveznice u vrijednosti 250 milijuna kuna
Veljača	Vlada donijela plan širenja korištenja širokopojsnog Interneta uz zahtjev za pola milijuna korisnika do kraja 2008.
Ožujak	VIPnet ponudio HSDPA bežični širokopojsni pristup internetu kao prvi u Hrvatskoj
Travanj	Austrijski Bewag preuzeo vodeće domaće operatere kabela televizije i ponudio uslugu pod B.net brandom
Svibanj	Iskon Internet ponudio širokopojsni pristup Internetu putem ADSL 2+ tehnologije
Lipanj	T-Com-ov MaxTV privukao 20.000. korisnika
Srpanj	Tele2 proslavio 400.000 korisnika u svojoj mobilnoj mreži
Kolovoz	Metronet dovršio preuzimanje tvrtke Vodatel
Rujan	VIPnet ponudio uslugu Voice over IP
Listopad	Inicijalna javna ponuda dionica Hrvatskog Telekomu
Studeni	T-Mobile najavio pokretanje virtualnog operatera Kmobile u suradnji s Konzumom i Europapress holdingom
Prosinac	Davatelji telekomunikacijskih usluga s dodanom vrijednošću najavili tužbu protiv T-HT-a

Izvor: IDC, 2008.

Uz navedene, potrebno je u obzir uzeti i čitav niz događaja koji su na razvoj tržišta utjecali tijekom čitave godine, ili barem jednog njenog dijela. U tu skupinu spadaju rast broja korisnika mobilne telefonije, rast prometa u mobilnim mrežama, rast broja korisnika širokopojsnog pristupa Internetu, nastavak investiranja operatera u vlastitu mrežnu infrastrukturu, ali i spora liberalizacija tržišta, nastavak sukoba oko DTK, pad glasovnog prometa u fiksnim mrežama, nova otpuštanja zaposlenih od strane najvećeg operatera, itd.

Nastavak prikazuje kako su se događaji zabilježeni tijekom prošle godine odrazili na hrvatsko telekomunikacijsko tržište u cjelini, a kako na njegove pojedine segmente.

Cjelokupna hrvatska telekomunikacijska industrija

Sve telekomunikacijske tvrtke registrirane u Republici Hrvatskoj ostvarile su tijekom 2007. godine prihod od 21,935 milijardi kuna. U usporedbi s rezultatom ostvarenim godinu dana ranije, sektor bilježi porast ukupnih prihoda za 5.9%. U odnosu na stopu rasta zabilježenu 2006. godine radi se tek o neznatnom povećanju od 0.1 postotni poen. Ipak, i ovako sitan pomak u pozitivnom smjeru potrebno je pozdraviti, iz razloga što se radi o prvom povećanju stope rasta hrvatskog telekomunikacijskog sektora nakon niza godina njezina smanjivanja.

Treba naglasiti da se ovdje radi o nekonsolidiranom ukupnom prihodu sektora. Primjerice, rezultat tvrtke HT-Hrvatske Telekomunikacije uključuje i prihod koji je ostvarila tvrtka T-Mobile Hrvatska. Prihod ove potonje prikazan je i u zasebnom retku tablice te na taj način dva puta uračunat u ukupne prihode sektora. Osim toga, iskazani prihodi svih davatelja telekomunikacijskih usluga uključuju interkonekcijske naknade koje stoga u ukupnom prihodu učestvuju s dvostruko većom vrijednošću od stvarno ostvarene.

Na kraju prošle godine hrvatska se telekomunikacijska industrija sastojala od ukupno 174 poslovna subjekata. U odnosu na broj sudionika zabilježen na kraju 2006. godine, radi se o smanjenju za 14 tvrtki u apsolutnom, odnosno, 7.4% u relativnom iznosu. Broj sudionika telekomunikacijskog sektora i dalje ostaje razmjerno malen u usporedbi

Tablica 2. **TOP 50 hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki prema ukupnom prihodu ostvarenom u 2007. godini**
Table 2. Top 50 Croatia's Telecommunication Companies by Size of Revenue Generated in 2007.

	NAZIV / COMPANY	UKUPNI PRIHOD TOTAL REVENUE		DOBIT NAKON POREZA PROFIT AFTER TAXES		BROJ ZAPOSLENIH NUMBER OF EMPLOYEES	
		2006	2007	2006	2007	2006	2007
1	HT - HRVATSKE TELEKOMUNIKACIJE D.D.	6.954.822.176	7.212.879.681	2.232.491.366	2.420.651.857	6.317	5.538
2	T-MOBILE HRVATSKA D.O.O.	4.181.796.314	4.444.333.969	972.426.398	1.056.998.402	1.013	1.020
3	VIPNET D.O.O.	3.478.750.000	3.773.230.000	821.900.000	1.003.200.000	986	980
4	ERICSSON NIKOLA TESLA D.D. ZAGREB	1.810.586.439	1.898.114.901	233.772.790	199.794.844	1.344	1.562
5	SIEMENS	1.655.131.424	1.595.422.131	109.928	114.557.879	1.378	1.350
6	MOBIS-ELECTRONIC D.O.O.						
7	TELE2 D.O.O.						
8	OT-OPTIMA TELEKOM DD	189.961.616	307.222.062	0	0	263	225
9	ODAŠILJAČI I VEZE D.O.O.	260.618.837	272.979.982	2.952.377	7.896.643	412	389
10	SE-MARK D.O.O.	114.526.878	123.953.763	1.609.537	2.689.452	17	20
11	METRONET TELEKOMUNIKACIJE D.D.						
12							
13							
14	VOLEX D.O.O.						
15							
16	INTELKOM D.O.O.	90.452.794	82.497.920	1.976.672	2.383.503	18	19
17	H1 TELEKOM D.D.	45.901.453	80.598.936	0	0	117	101
18	B.NET HRVATSKA D.O.O.*	57.919.966	56.676.646	0	0	85	115
19	ALEA D.O.O.						
20	MICRO-LINK D.O.O.	25.573.889	36.040.408	2.933.895	3.415.719	16	17
21	VODATEL D.O.O.						
22	36 D.O.O.	30.775.297	34.992.916	186.143	218.261	10	11
23	ADRIATIC KABEL D.O.O.*	20.440.101	29.699.907	0	0	30	40
24	CROATEL D.O.O.	22.335.872	28.887.838	4.669.316	6.026.691	22	27
25	RETEL D.O.O.	19.389.659	25.258.111	104.314	289.908	49	47
26	ELEKTROKEM D.O.O.	29.454.057	24.835.617	4.265.041	4.064.251	53	59
27	AMIS TELEKOM D.O.O.	16.549.562	24.686.179	0	0	26	47
28	STEINER D.O.O.						
29	CATV ELEKTRONIK D.O.O.	26.464.344	21.610.305	1.410.453	1.933.629	18	18
30	MARKOTTEL D.O.O.	27.365.844	20.601.459	2.176.342	1.086.094	42	39
31	VATEL D.O.O.	10.241.090	16.672.440	309.555	2.614.698	9	9
32	MARK 2 D.O.O.	20.147.355	15.946.516	133.122	85.211	13	12
33	ALCATEL HRVATSKA D.O.O.						
34	PRISTAN D.O.O.	16.807.440	13.289.975	209.202	98.322	11	10
35	ISKRATRADE D.O.O.	14.438.827	12.763.605	224.218	382.672	10	9
36	IKI D.O.O.	11.955.334	10.294.625	2.172.077	2.254.685	7	8
37	BEL TEL D.O.O.						
38	INFOTEL D.O.O.	10.537.505	8.998.423	2.226.489	1.999.014	6	6
39	ELEKTROMAGIC D.O.O.						
40	SINFONIKA D.O.O.	9.019.036	8.734.212	26.342	0	17	14
41	HELD DOO	14.215.830	8.073.402	724.596	1.782.415	12	8
42	KATE-KOM D.O.O.						
43	VM TELEKOM D.O.O.	8.999.794	7.722.424	61.659	108.004	0	0
44	NETIKS D.O.O.	6.519.638	7.010.654	444.683	505.968	8	10
45	VOLJATEL TELEKOMUNIKACIJE D.O.O.						
46	LUMISS D.O.O.	5.543.136	6.421.302	469.749	472.207	13	11
47	KDS D.O.O.						
48	AT&T GLOBAL NETWORK SERVICES HRVATSKA D.O.O.						
49	TANGO KOMUNIKACIJE D.O.O.	2.852.091	5.266.970	470.902	624.240	22	28
50	TELCOMPACT D.O.O.	6.956.257	5.259.828	704.554	890.682	7	8
	UKUPNO	20.562.699.891	21.806.325.203	4.221.239.242	4.728.091.468	13.426	13.021

*Objavljeni podaci odnose se na devet mjeseci kalendarske 2007. godine obzirom da je tvrtka B.net (nastala pripajanjem Adriatic Kabela u tvrtku DCM u kolovozu 2007. te istovremenoj promjeni imena DCM-a u B.net Hrvatska) promijenila svoju financijsku godinu koja sada završava 30. rujna. Sukladno tim, konsolidirani rezultat uključuje osam mjeseci poslovanja tvrtke DCM te jedan mjesec zajedničkog poslovanja ove dvije tvrtke. Kako bi se imala prava slika o poslovanju B.neta i njegovih tvrtki prethodnica u kalendarskoj 2007, bilo bi potrebno uključiti 8 mjeseci poslovanja Adriatic Kabela te 3 završna kalendarska mjeseca zajedničkog poslovanja pod jedinstvenim imenom

s informatičkom industrijom, što je posljedica šezdesetogodišnje tendencije ka monopolizaciji i koncentraciji ovog dijela gospodarstva.

Kroz strukturu ostvarenih prihoda zrcali se druga bitna posljedica dugogodišnje tendencije ka koncentraciji nacionalnog telekomunikacijskog gospodarstva. Tako su HT-Hrvatske Telekomunikacije zajedno s tvrtkom kćerkom T-Mobile zaslužne za 53%, a pet najvećih tvrtki za 86% ukupnog iznosa. Ipak, potrebno je naglasiti da se kao posljedica liberalizacije nacionalnog telekomunikacijskog tržišta već nekoliko godina zaredom spomenuti omjeri smanjuju. Tako je, primjerice, udio dvije najveće tvrtke u godinu dana smanjen za jedan, a u dvije za tri postotna poena. Udio pet najvećih tvrtki u ukupnom prihodu padao je u potpuno identičnim vrijednostima.

Nakon 2006. koju je obilježio rast, prošle je godine ponovo zabilježeno smanjenje broja zaposlenih u ovome sektoru. Posljednjeg dana 2007. hrvatske su telekomunikacijske tvrtke zapošljavale ukupno 13,392 djelatnika, što u odnosu na kraj prethodne godine predstavlja smanjenje za približno 3%. Najvažniji uzrok ovog negativnog trenda jest nastavak konsolidacije poslovanja najveće hrvatske telekomunikacijske kompanije. Drugim riječima, otpustivši gotovo 800 zaposlenika HT-Hrvatske Telekomunikacije su kreirale golem jaz koji sve ostale telekomunikacijske tvrtke zajedno nisu uspjele popuniti.

Pedeset najvećih hrvatske telekomunikacijske industrije

Pedeset najvećih hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki ostvarilo je tijekom 2007. godine ukupan prihod od 21,806 milijardi kuna, što predstavlja 99.4% od cjelokupnog prihoda ove gospodarske grane. Iste su tvrtke prošle godine ostvarile dobit od ukupno 4,728 milijardi kuna i zapošljavale 13,021 djelatnika, što čini 99.8% ukupne dobiti te 97.2% od ukupnog broja zaposlenih u ovom sektoru hrvatskog gospodarstva.

Tablica 2. donosi listu pedeset najvećih hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki rangiranih prema prihodu ostvarenom tijekom prošle godine. Ona također sadrži informacije o ostvarenoj dobiti nakon oporezivanja te o broju djelatnika zaposlenih u istim tvrtkama na kraju prošle godine. Pridružene informacije o prihodu, dobiti i broju zaposlenih za 2006. godinu omogućavaju odgovarajuće usporedbe.

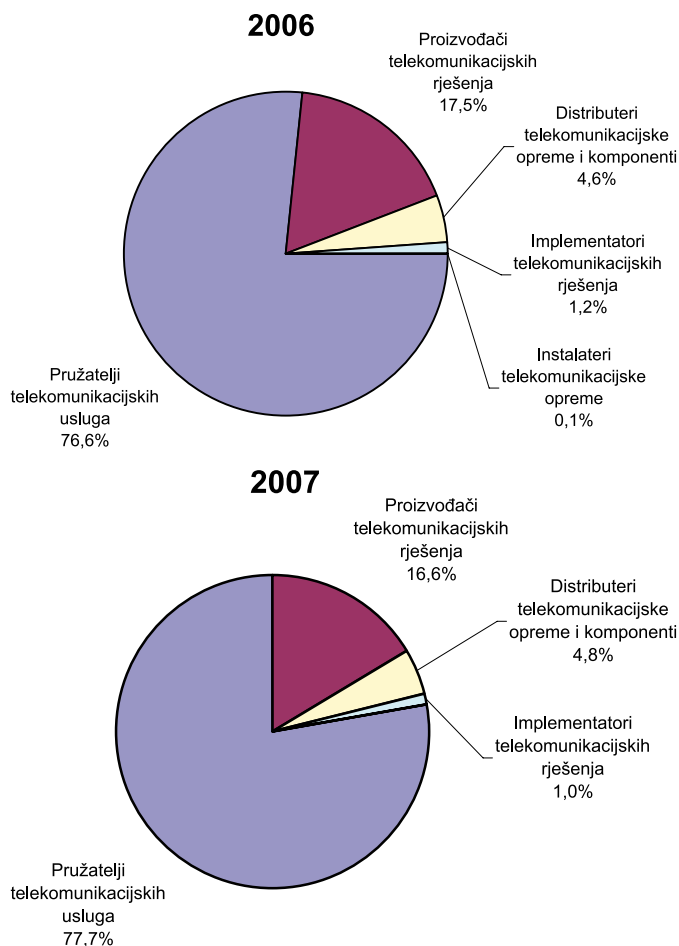
I dok je prošle godine bilo potrebno premašiti prihod od 5,7 milijuna kuna kako bi se ušlo u elitnu skupinu hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki, ove je godine bilo dovoljno i pola milijuna kuna manje. Za usporedbu, ovogodišnji pedesetplasirani, prošle bi se godine našao tri stepenice niže. Uz istodoban rast prihoda skupine 50 najvećih, jedno od logičnih objašnjenja može biti da veliki iz godine u godinu imaju sve više, a mali sve manje. S druge strane, ta tvrdnja zasigurno ne potvrđuje ispravnost tvrdnje o napuštanju dugogodišnjeg trenda koncentracije na ovome tržištu. Ipak, obzirom na različite poslovne modele tvrtki iz telekom sektora, generalne tvrdnje poput ove nije moguće potkrijepiti jednoobraznim objašnjenjima. Upravo zbog toga u nastavku pristupamo segmentaciji ovog tržišta i zasebnoj analizi svakog pojedinog segmenta.

Razvrstavanje tvrtki na spomenutih pet kategorija nije nimalo jednostavan zadatak. Primjerice, postoji velik broj poslovnih subjekata koji distribuiraju proizvode određenog proizvođača na domaćem tržištu te ih istovremeno instaliraju i održavaju. U takvim slučajevima, pristupili smo analizi njihovih poslovnih modela te ih, već prema tome koji segment poslovanja donosi dominantan dio prihoda, razvrstali u pripadajuće kategorije.

Tablica 2a. Abecedni popis najvećih 50 po ukupnom prihodu
Table 2a. TOP 50 Telecommunication Companies by Revenue

	NAZIV / COMPANY
22	36 D.O.O.
23	ADRIATIC KABEL D.O.O.
33	ALCATEL HRVATSKA D.O.O.
19	ALEA D.O.O.
27	AMIS TELEKOM D.O.O.
48	AT&T GLOBAL NETWORK SERVICES HRVATSKA D.O.O.
18	B.NET HRVATSKA D.O.O.
37	BEL TEL D.O.O.
29	CATV ELEKTRONIK D.O.O.
24	CROATEL D.O.O.
26	ELEKTROKEM D.O.O.
39	ELEKTROMAGIC D.O.O.
4	ERICSSON NIKOLA TESLA D.D. ZAGREB
17	H1 TELEKOM D.D.
41	HELD DOO
1	HT - HRVATSKE TELEKOMUNIKACIJE D.D.
36	IKI D.O.O.
38	INFOTEL D.O.O.
16	INTELKOM D.O.O.
15	
35	ISKRATRADE D.O.O.
42	KATE-KOM D.O.O.
47	KDS D.O.O.
46	LUMISS D.O.O.
32	MARK 2 D.O.O.
30	MARKOTTEL D.O.O.
11	METRONET TELEKOMUNIKACIJE D.D.
20	MICRO-LINK D.O.O.
6	MOBIS-ELECTRONIC D.O.O.
44	NETIKS D.O.O.
9	ODAŠILJAČI I VEZE D.O.O.
8	OT-OPTIMA TELEKOM DD
34	PRISTAN D.O.O.
13	
25	RETEL D.O.O.
50	TELCOMPACT
10	SE-MARK D.O.O.
5	SIEMENS
40	SINFONIKA D.O.O.
28	STEINER D.O.O.
49	TANGO KOMUNIKACIJE D.O.O.
7	TELE2 D.O.O.
2	T-MOBILE HRVATSKA D.O.O.
31	VATEL D.O.O.
3	VIPNET D.O.O.
12	
43	VM TELEKOM D.O.O.
21	VODATEL D.O.O.
14	VOLEX D.O.O.
45	VOLJATEL TELEKOMUNIKACIJE D.O.O.

Slika 1. Udio pojedinih segmenata u ukupnom prihodu TOP 50 hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki, usporedba rezultata za godine 2006. i 2007.

Sve hrvatske telekomunikacijske tvrtke moguće je, obzirom na dominantni oblik djelatnosti, raspodijeliti u slijedećih pet skupina: pružatelji telekomunikacijskih usluga, proizvođači telekomunikacijske opreme, distributeri telekomunikacijske opreme i komponenti, implementatori telekomunikacijskih rješenja te instalateri telekomunikacijske opreme. Slika 1. (na sljedećoj stranici) prikazuje udjele pojedinih kategorija poslovnih subjekata u ukupnom prihodu koje je najvećih pedeset hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki ostvarilo tijekom 2006. i 2007. godine.

Prikazani grafikon otkrivaju kako su segmenti svjedočili različitim trendovima. Tako su pružatelji telekomunikacijskih usluga te distributeri opreme i komponenti, rasli brže od prosjeka cjelokupnog sektora i uspjeli povećati svoj udio u ukupnom prihodu. Nasuprot tome, proizvođači, implementatori i instalateri telekomunikacijske opreme ostvarili su vrlo malen rast ili čak pad ukupnih prihoda, što je rezultiralo smanjenjem njihovih udjela. Štoviše, instalateri opreme su u potpunosti eliminirani iz skupine pedeset najvećih hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki, jer se na osnovu ostvarenog rezultata nijedna takva tvrtka nije u tu skupinu uspjela plasirati.

Naredna poglavlja, zajedno s pripadajućim tablicama, donose rang liste najvećih sudionika unutar pojedinih segmenata hrvatskog telekomunikacijskog tržišta. Pored podataka o ukupnom prihodu, ta-

blice donose i stope njegovoga rasta u usporedbi s rezultatom iz prethodne godine, kao i kvocijente prihoda i broja zaposlenih radnika.

Pružatelji telekomunikacijskih usluga

Na ovogodišnjoj listi pedeset najvećih hrvatskih telekomunikacijskih kompanija nalazi se čak 21 pružatelja telekomunikacijskih usluga, što znači jedan više nego prethodne godine. Vrh liste i dalje suvereno drže vodeći fiksni i mobilni operateri HT-Hrvatske telekomunikacije, T-Mobile, VIPnet i Tele2. Vodeći alternativni fiksni operateri OT-Optima Telekom i Metronet su se popeli za nekoliko stepenica, dok je pružatelj infrastrukturnih komunikacijskih usluga Odašiljači i veze skliznuo za jedno mjesto. S prošlogodišnje liste najuspješnijih operatera ispali su Globalnet grupa i Margon media, dok su se na nju plasirali vodeći nacionalni kabelski operater B.net (nastao spajanjem tvrtki DCM i Adriatic Kabel pod kišobranom austrijskog Bewaga), davatelj usluga kontakt-centra Tango komunikacije te kabelski operater iz Čakovca KDS.

Pružatelji telekomunikacijskih usluga (operateri) - svi poslovni subjekti koji pružaju usluge fiksne telefonije, mobilne telefonije, pristupa Internetu, prijenosa podataka, kabelske distribucije, ali i telekomunikacijskih usluga s dodanom vrijednošću.

Pružatelji usluga ostvarili su tijekom 2007. godine ukupan prihod od 16,945 milijardi kuna te ukupnu dobit od 4,337 milijardi kuna. Navedene brojeke predstavlja porast od 7.2% u prihodu te 10.7% u dobiti u odnosu na rezultate ostvarene tijekom prethodne godine. Sa 77.7% ukupnog prihoda i 91.7% ukupne dobiti pedeset najvećih, segment operatera potvrdio je poziciju najvećeg i daleko najvažnijeg dijela hrvatskog telekom gospodarstva.

Ipak, nužno je napomenuti kako je u proteklih godinu dana ovaj segment zabilježio velik pad broja zaposlenika. Već spomenuta konsolidacija poslovanja u T-HT-u zasigurno je glavni uzrok. Međutim, ona nije izolirani slučaj jer su smanjivanje broja zaposlenih, doduše ne u tolikoj mjeri, zabilježili i VIPnet, OT-Optima telekom, Odašiljači i veze, H1 Telekom te Markottel.

Tablica 3. Članovi TOP 50 hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki, segment pružatelja telekomunikacijskih usluga

Proizvođači telekomunikacijske opreme

Unutar skupine pedeset najvećih hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki za 2007. godinu nalaze se tek četiri proizvođača. U odnosu na istovjetnu listu sastavljenu krajem prošle godine, broj proizvođača ostao je nepromijenjen, jednako kao i imena uključenih poslovnih subjekata. Malobrojnost proizvođača zasigurno nije nikakvo iznenađenje za bilo koga tko čak i površno prati kretanja u hrvatskom gospodarstvu, jer ako su proizvođači "ugrožena vrsta" u cijeloj ekonomiji, zašto tako ne bi bilo i u telekomunikacijskom sektoru?!

Proizvođači telekomunikacijske opreme - poslovni subjekti koji najveći dio prihoda ostvaruju proizvodnjom i prodajom vlastitih telekomunikacijskih rješenja.

Iako malobrojni u usporedbi s ostalim segmentima, proizvođači su ostvarili točno šestinu ukupnih prihoda i zapošljavali više od

četrvtine ukupnog broja zaposlenih u pedeset najvećih hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki. Ovim segmentom hrvatskog telekomunikacijskog tržišta već godinama dominiraju lokalne podružnice velikih globalnih igrača, njemačkog Siemens-a i švedskog Ericsson-a. Važno je naglasiti da je hrvatski dio Siemens-a pretežito, a Ericsson-a djelomično angažiran na proizvodnji telekomunikacijske infrastrukturne opreme i uređaja namijenjenih krajnjim korisnicima.

Tablica 4. Članovi TOP 50 hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki, segment proizvođača telekomunikacijske opreme

Distributeri telekomunikacijske opreme i komponenti

Broj distributera koji su se na osnovu ostvarenog prihoda uspjeli plasirati u hrvatski telekomunikacijski TOP 50 za prošlu godinu iznosi dvanaest i povećao se za tri u usporedbi s 2006. Ukupan prihod prijavljen od strane ovakvih tvrtki ove je godine po prvi puta premašio milijardu kuna. S porastom prihoda po stopi od 6.3%, distributeri su osjetili minimalno povećanje svoga udjela ukupnom prihodu. Sudjelovavši u ukupnom prihodu pedeset najvećih s 4.8%, distributeri su slovili za treći najuspješniji segment hrvatskog telekomunikacijskog tržišta.

Distributeri telekomunikacijske opreme i komponenti - veletrgovci koji se bave plasmanom proizvoda za daljnju prodaju value added resellerima, dilerima i maloprodaji. U hrvatskom slučaju, ova kategorija također učestvuje i u prodaji krajnjim korisnicima.

Bitno je naglasiti da je gotovo cjelokupan rast ovog segmenta zapravo posljedica rasta prihoda triju najvećih hrvatskih distributera telekomunikacijske opreme, tvrtki Mobis Electronic, Se-Mark, i Ram3. Rezultati ovih tvrtki jasno ukazuju na porast popularnosti proizvoda tvrtki Nokia, Panasonic i Motorola na našem tržištu. Od preostalih distributera jedino su se Alcatel Hrvatska i dubrovački Lumiss (distributer proizvoda tvrtke Ericsson) mogli pohvaliti pozitivnim stopama rasta u prošloj kalendarskoj godini koje su im, uostalom, i osigurale ulazak u ovu elitnu skupinu domaćih telekomunikacijskih tvrtki.

Tablica 5. Članovi TOP 50 hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki, segment distributera telekomunikacijske opreme i komponenti

Pedeset najvećih po dobiti prije oporezivanje 2007 (iznos u kunama)

	NAZIV	Dobit / Profit 2007	Rang po Ukupnom Prihodu 2007	Rang po broju zaposlenih 2007
1	HT - HRVATSKE TELEKOMUNIKACIJE D.D.	2.420.651.857	1	1
2	T-MOBILE HRVATSKA D.O.O.	1.056.998.402	2	4
3	VIPNET D.O.O.	1.003.200.000	3	5
4	ERICSSON NIKOLA TESLA D.D. ZAGREB	199.794.844	4	2
5	SIEMENS	114.557.879	5	3
6	MOBIS-ELECTRONIC D.O.O.			
7				
8	ODAŠILJAČI I VEZE D.O.O.	7.896.643	9	7
9	CROATEL D.O.O.	6.026.691	24	27
10	ELEKTROKEM D.O.O.	4.064.251	26	16
11	MICRO-LINK D.O.O.	3.415.719	20	32
12	SE-MARK D.O.O.	2.689.452	10	28
13	VATEL D.O.O.	2.614.698	31	50
14	INTELKOM D.O.O.	2.383.503	16	30
15	IKI D.O.O.	2.254.685	36	54
16	INFOTEL D.O.O.	1.999.014	38	62
17	CATV ELEKTRONIK D.O.O.	1.933.629	29	31
18	HELD DOO	1.782.415	41	55
19	STEINER D.O.O.			
20				
21	MARKOTTEL D.O.O.	1.086.094	30	22
22	TELCOMPACT D.O.O.	890.682	50	56
23	TANGO KOMUNIKACIJE D.O.O.	624.240	49	26
24	BEL TEL D.O.O.			
25	ALEA D.O.O.			
26	DENCRO D.O.O.			
27	VIA TEL D.O.O.			
28	KOM SAT D.O.O.	515.655	57	37
29	NETIKS D.O.O.	505.968	44	46
30				
31	DOMIFON D.O.O.	489.015	81	57
32	LUMISS D.O.O.	472.207	46	44
33	AUTOMAT T.N. D.O.O.	385.139	75	63
34	ISKRATRADE D.O.O.	382.672	35	51
35	GRAVITACIJA D.O.O.			
36	NET CONCEPT D.O.O.	328.518	55	52
37	LOQUOR D.O.O.	306.605	60	60
38	KONEKTIRA D.O.O.			
39	RETEL D.O.O.	289.908	25	19
40	TELEMONT D.O.O.	263.092	76	41
41	FENICE TELEKOM D.O.O.	250.570	93	95
42	PELCOM D.O.O.			
43	HALO NET D.O.O.			
44	RIZ PE D.O.O.	221.086	59	42
45	36 D.O.O.	218.261	22	45
46	T.A.GRAĐENJE D.O.O.			
47	L.Z.S. SISTEMI D.O.O.	204.362	92	96
48	KDS D.O.O.			
49	TEL-NET D.O.O.			
50				

Tablica 3. Članovi TOP 50 hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki, segment pružatelja telekomunikacijskih usluga
 Table 3. Telecommunications Services Operators that Managed to Qualify for the Croatia's Telecommunications Top 50 for the Year 2007

	NAZIV/ COMPANY	MJESTO	UKUPNI PRIHOD TOTAL REVENUE		Rast GROWTH 07/06	DOBIT NAKON POREZA PROFIT AFTER TAXES		BROJ ZAPOSLENIH NUMBER OF EMPLOYEES		PRIHOD PO ZA- POSLENOM U REVENUE PER EMPLOYEE 2007.
			2006	2007		2006	2007	2006	2007	
1	HT - HRVATSKE TELEKOMUNIKACIJE D.D.	ZAGREB	6.954.822.176	7.212.879.681	3,7%	2.232.491.366	2.420.651.857	6.317	5.538	1.302.434
2	T-MOBILE HRVATSKA D.O.O.	ZAGREB	4.181.796.314	4.444.333.969	6,3%	972.426.398	1.056.998.402	1.013	1.020	4.357.190
3	VIPNET D.O.O.	ZAGREB	3.478.750.000	3.773.230.000	4,6%	821.900.000	1.003.200.000	986	980	3.744.130
4	TELE2 D.O.O.	ZAGREB								
5	OT-OPTIMA TELEKOM DD	ZAGREB	189.961.616	307.222.062	61,7%	0	0	263	225	1.365.431
6	ODAŠILJAČI I VEZE D.O.O.	ZAGREB	260.618.837	272.979.982	4,7%	2.952.377	7.896.643	412	389	701.748
7	METRONET TELEKOMUNIKACIJE D.D.	ZAGREB								
8										
9										
10	H1 TELEKOM D.D.	SPLIT	45.901.453	80.598.936	75,6%	0	0	117	101	798.009
11	B.NET HRVATSKA D.O.O.	ZAGREB	57.919.966	56.676.646	-2,1%	0	0	85	115	492.840
12	VODATEL D.O.O.	ZAGREB								
13	ADRIATIC KABEL D.O.O.	ZAGREB	20.440.101	29.699.907	45,3%	0	0	30	40	742.498
14	CROATEL D.O.O.	ZAGREB	22.335.872	28.887.838	29,3%	4.669.316	6.026.691	22	27	1.069.920
15	AMIS TELEKOM D.O.O.	ZAGREB-SLOBOŠTINA	16.549.562	24.686.179	49,2%	0	0	26	47	525.238
16	MARKOTTTEL D.O.O.	ZAGREB	27.365.844	20.601.459	-24,7%	2.176.342	1.086.094	42	39	528.243
17	VM TELEKOM D.O.O.	RIJEKA	8.999.794	7.722.424	-14,2%	61.659	108.004	0	0	#DIV/0!
18	VOLJATEL TELEKOMUNIKACIJE D.O.O.	ZAGREB								
19	KDS D.O.O.	ČAKOVEC								
20	AT&T GLOBAL NETWORK SERVICES HRVATSKA D.O.O.	ZAGREB								
21	TANGO KOMUNIKACIJE D.O.O.	ZAGREB	2.852.091	5.266.970	84,7%	470.902	624.240	22	28	188.106
	UKUPNO / TOTAL		15.811.790.595	16.945.063.354	7,2%	3.918.873.390	4.336.980.176	9.729	9.105	1.861.072

Tablica 4. Članovi TOP 50 hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki, segment proizvođača telekomunikacijske opreme
 Table 4. Telecommunications Equipment Vendors that Managed to Qualify for the Croatia's Telecommunications Top 50 for the Year 2007

	NAZIV/ COMPANY	MJESTO	UKUPNI PRIHOD TOTAL REVENUE		Rast GROWTH 07/06	DOBIT NAKON POREZA PROFIT AFTER TAXES		BROJ ZAPOSLENIH NUMBER OF EMPLOYEES		PRIHOD PO ZA- POSLENOM U REVENUE PER EMPLOYEE 2007.
			2006	2007		2006	2007	2006	2007	
1	ERICSSON NIKOLA TESLA D.D. ZAGREB	ZAGREB	1.810.586.439	1.898.114.901	4,8%	233.772.790	199.794.844	1.344	1.562	1.309.948
2	SIEMENS D.D.	ZAGREB	1.655.131.424	1.595.422.131	-3,6%	213.701,31	114.557.879	1.378	1.350	1.181.794
3	VOLEX D.O.O.	ZAGREB								
4	ELEKTROKEM D.O.O.	VUGROVEC DONJI	29.454.057	24.835.617	-15,7%	4.265.041	4.064.251	53	59	420.943
	UKUPNO		3.559.162.219	3.609.808.682	1,4%	239.909.891	318.416.974	3.229	3.436	1.050.585

Implementatori telekomunikacijskih rješenja

Ovogodišnji TOP 50 uključuje trinaest implementatora telekomunikacijskih rješenja, što je čak tri tvrtke manje u usporedbi s prošlogodišnjom listom. Ukupan prihod tek je neznatno porastao u odnosu na prošlu godinu, što je izravna posljedica pada prihoda većeg dijela vodećih hrvatskih implementatora. Osobito velik pad prihoda zabilježile su tvrtke Kate-kom i Held.

S druge strane, tvrtke Vatel, Micro-link i Retel su ostvarile izvanredan rast prihoda, što svakako demantira tvrdnje o bilo kakvoj krizi koja bi vladala ovim dijelom telekomunikacijskog sektora. Vjerojatnije je

da se ovdje radi o promjeni dijela tržišnih uvjeta (što može uključiti zasićenost jednog dijela tržišta, promjene trendova potražnje, promjene u proizvodnoj paleti principala zbog globalnih trendova i sl.) u kojoj su se neke lokalne tvrtke snašle malo bolje, a druge malo lošije.

Implementatori telekomunikacijskih rješenja - tvrtke koje nude usluge razvoja, instalacije i održavanja telekomunikacijskih sustava. Na osnovi partnerskih ugovora sklopljenih s vodećim proizvođačima opreme u mogućnosti su osigurati stručnu i kvalitetnu podršku korisnicima svojih usluga.

Tablica 5. Članovi TOP 50 hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki, segment distributera telekomunikacijske opreme i komponenti
Table 5. Telecommunications Equipment Distributors that Managed to Qualify for the Croatia's Telecommunications Top 50 for the Year 2007

	NAZIV/ COMPANY	MJESTO	UKUPNI PRIHOD TOTAL REVENUE		Rast GROWTH 07/06	DOBIT NAKON POREZA PROFIT AFTER TAXES		BROJ ZAPOSLENIH NUMBER OF EMPLOYEES		PRIHOD PO ZAPOSLE- NOM U REVENUE PER EMPLOYEE 2006.
			2006	2007		2006	2007	2006	2007	
1	MOBIS-ELECTRONIC D.O.O.	ZAGREB								
2	SE-MARK D.O.O.	SESVETE	114.526.878	123.953.763	8,2%	1.609.537	2.689.452	17	20	6.197.688
3										
4	INTEKOM D.O.O.	ZAGREB	90.452.794	82.497.920	-8,8%	1.976.672	2.383.503	18	19	4.341.996
5	ALEA D.O.O.	ZAGREB								
6	MARK 2 D.O.O.	SPLIT	20.147.355	15.946.516	-20,9%	133.122	85.211	13	12	1.328.876
7	ALCATEL HRVATSKA D.O.O.	ZAGREB								
8	PRISTAN D.O.O.	ZAGREB	16.807.440	13.289.975	-20,9%	209.202	98.322	11	10	1.328.998
9	ISKRATRADE D.O.O.	RIJEKA	14.438.827	12.763.605	-11,6%	224.218	382.672	10	9	1.418.178
10	IKI D.O.O.	ZAGREB	11.955.334	10.294.625	-13,9%	2.172.077	2.254.685	7	8	1.286.828
11	ELEKTROMAGIC D.O.O.	SPLIT								
12	LUMISS D.O.O.	DUBROVNIK	5.543.136	6.421.302	15,8%	469.749	472.207	13	11	583.755
	UKUPNO		978.268.874	1.037.322.220	6,0%	50.807.735	56.800.919	228	247	4.199.685

Tvrđnju o lošoj godini za implementatore potkrepljuje informacija o smanjenju broja zaposlenih za gotovo 3%. S druge strane, zanimljivo je primijetiti da, unatoč padu ukupnog prihoda i padu broja zaposlenih, ukupna dobit nakon oporezivanja u ovome podsegmentu raste za čitavih 35%! Zasluga je to ponajprije tvrtki Vatel, Steiner, Retel i Sinfonika koje su redom ostvarile rast dobiti veći od 100%.

Tablica 6. Članovi TOP 50 hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki, segment implementatora telekomunikacijskih rješenja

Instalateri telekomunikacijske opreme

Kao što je već spomenuto u analizi strukture prihoda, niti jedan instalater telekomunikacijske opreme nije se uspio plasirati u ovogodiš-

nji telekomunikacijski TOP 50. Razlog tome mogao bi biti smanjenje obujma narudžbi za instaliranje od strane operatera, ili puno vjerojatnije, veća konkurencija među poslovnim subjektima ovog tipa koja je za posljedicu imala razdiobu njihova prihoda na veći broj tvrtki. Tako usitnjenih prihoda, niti jedna tvrtka ovog tipa nije uspjela preskočiti zadanu visinu letvice od 4,2 milijuna kuna koliko je bilo potrebno za plasman na posljednje mjesto TOP 50 ljestvice.

Instalateri telekomunikacijske opreme – tvrtke koje bave instaliranjem telekomunikacijske opreme (primjerice, polaganjem optičkih kablova) za potrebe operatera.

Tablica 6. Članovi TOP 50 hrvatskih telekomunikacijskih tvrtki, segment implementatora telekomunikacijskih rješenja
Table 6. Telecommunications Solution Implementers that Managed to Qualify for the Croatia's Telecommunications Top 50 for the Year 2007

	NAZIV/ COMPANY	MJESTO	UKUPNI PRIHOD TOTAL REVENUE		Rast GROWTH 07/06	DOBIT NAKON POREZA PROFIT AFTER TAXES		BROJ ZAPOSLENIH NUMBER OF EMPLOYEES		PRIHOD PO ZAPOSLE- NOM U REVENUE PER EMPLOYEE 2007.
			2006	2007		2006	2007	2006	2007	
1	MICRO-LINK D.O.O.	ZAGREB	25.573.889	36.040.408	40,9%	2.933.895	3.415.719	16	17	2.120.024
2	36 D.O.O.	STRAHONINEC	30.775.297	34.992.916	13,7%	186.143	218.261	10	11	3.181.174
3	RETEL D.O.O.	ZAGREB	19.389.659	25.258.111	30,3%	104.314	289.908	49	47	537.407
4	STEINER D.O.O.	BREZJE								
5	CATV ELEKTRONIK D.O.O.	ZAGREB	26.464.344	21.610.305	-18,3%	1.410.453	1.933.629	18	18	1.200.573
6	VATEL D.O.O.	SPLIT	10.241.090	16.672.440	62,8%	309.555	2.614.698	9	9	1.852.493
7	BEL TEL D.O.O.	OSIJEK								
8	INFOTEL D.O.O.	ZAGREB	10.537.505	8.998.423	-14,6%	2.226.489	1.999.014	6	6	1.499.737
9	SINFONIKA D.O.O.	ZAGREB	9.019.036	8.734.212	-3,2%	26.342	0	17	14	623.872
10	HELD DOO	ZAGREB	14.215.830	8.073.402	-43,2%	724.596	1.782.415	12	8	1.009.175
11	KATE-KOM D.O.O.	ZAGREB								
12	NETIKS D.O.O.	ZAGREB	6.519.638	7.010.654	7,5%	444.683	505.968	8	10	701.065
13	TELCOMPACT D.O.O.	SPLIT	6.956.257	5.259.828	-24,4%	704.554	890.682	7	8	657.479
	UKUPNO		213.478.203	214.130.947	0,3%	11.751.999	15.893.399	240	233	919.017

Indeks efikasnosti intelektualnog kapitala tvrtke

Rbr.	Naziv	ICE06	ICE07
1	36 D.O.O.	2,01	10,16
2	ADRIATIC KABEL D.O.O.	2,92	3,31
3	ALCATEL HRVATSKA D.O.O.	0,95	1,02
4	ALEA D.O.O.	1,83	1,52
5	AMIS TELEKOM D.O.O.	17,21	1,69
6	AT&T GLOBAL NETWORK SERVICES HRVATSKA D.O.O.		
7	AUTOMATT.N. D.O.O.	1,18	-1,63
8	B.NET HRVATSKA D.O.O.	2,36	2,33
9	BEL TEL D.O.O.	2,17	1,91
10	CATV ELEKTRONIK D.O.O.	3,06	4,00
11	CROATEL D.O.O.	7,06	7,93
12	DENCRO D.O.O.	3,64	4,68
13	DOMIFON D.O.O.	2,76	3,05
14	ELEKTROKEM D.O.O.	4,85	3,36
15	ELEKTROMAGIC D.O.O.	10,05	2,80
16	ERICSSON NIKOLA TESLA D.D. ZAGREB	2,62	2,13
17	FENICE TELEKOM D.O.O.	2,39	-0,95
18	GRAVITACIJA D.O.O.	2,71	2,05
19	H1 TELEKOM D.D.	2,09	-2,59
20	HALO NET D.O.O.	2,32	3,90
21	HELD DOO	2,67	5,67
22	HT - HRVATSKE TELEKOMUNIKACIJE D.D.	4,37	4,39
23	IKI D.O.O.	6,00	5,66
24	INFOTEL D.O.O.	6,97	6,17
25	INTELEKOM D.O.O.	8,84	3,26
26			
27	ISKRATRADE D.O.O.	1,58	2,20
28	KATE-KOM D.O.O.	1,75	-0,65
29	KDS D.O.O.	2,97	2,20
30	KOM SAT D.O.O.	3,09	2,23
31	KONEKTIRA D.O.O.	6,52	4,25
32	L.Z.S. SISTEMI D.O.O.	1,51	3,72
33	LOQUOR D.O.O.	4,68	1,69
34	LUMISS D.O.O.	2,32	2,01
35	MARK 2 D.O.O.	0,71	1,77
36	MARKOTTEL D.O.O.	2,07	1,87
37	METRONET TELEKOMUNIKACIJE D.D.	1,59	2,57
38	MICRO-LINK D.O.O.	3,68	3,23
39			
40	MOBIS-ELECTRONIC D.O.O.	5,18	4,62
41	NET CONCEPT D.O.O.	1,83	2,43
42	NETIKS D.O.O.	3,96	3,44
43	ODAŠILJACI I VEZE D.O.O.	2,31	2,48
44	OT-OPTIMA TELEKOM DD	40,32	4,06
45	PELCOM D.O.O.		2,66
46	PRISTAN D.O.O.	1,24	0,66
47			
48	RETEL D.O.O.	1,46	1,01
49	RIZ PE D.O.O.	1,48	1,40
50	SE-MARK D.O.O.	2,99	3,52
51	SIEMENS D.D.	2,58	2,06
52	SINFONIKA D.O.O.	1,18	-3,68
53	STEINER TELEKOMUNIKACIJE D.O.O.	1,36	1,69
54	T.A.GRAĐENJE D.O.O.	1,70	1,45
55	TANGO KOMUNIKACIJE D.O.O.	1,71	1,71
56	TELCOMPACT D.O.O.	3,01	3,98
57	TELE2 D.O.O.	-11,06	-8,43
58			
59	TELEMONT D.O.O.	2,23	2,09
60	TEL-NET D.O.O.	3,75	9,12
61	T-MOBILE HRVATSKA D.O.O.	12,29	11,35
62	VATEL D.O.O.	2,47	4,10
63	VIA TEL D.O.O.	4,48	3,20
64	VIPNET D.O.O.	8,43	9,12
65			
66	VM TELEKOM D.O.O.		
67	VODATEL D.O.O.	4,55	4,13
68	VOLEX D.O.O.	1,25	0,59
69	VOLJATEL TELEKOMUNIKACIJE D.O.O.	-0,02	2,35

zaključak i pogled u 2008.

Dakle, tijekom prošle godine hrvatski se telekomunikacijski sektor nastavio razvijati već poznatim laganim tempom. U odnosu na prethodne godine nije se dogodio nikakav iznenađujući spektakularni pomak u bilo kojem smjeru. Najveći segment ovog tržišta, dakle onaj pružatelja usluga, raste nešto brže od ostalih, što je posljedica procesa liberalizacije na tržištu telekomunikacijskih usluga i ubranog pozicioniranja novih fiksnih i mobilnih operatera. Segment distributera telekomunikacijske opreme nalazi se u istoj pozitivnoj struji, koristeći ponajprije visoku razinu potražnje korisnika za mobilnim uređajima koju stalno podgrijava težnja za pomodnošću hrvatskih građana. Segment proizvođača ostvario je tek neznatan rast ponajviše zbog prilično problematične situacije na svjetskom tržištu telekomunikacijske opreme. Implementatori bilježe lagani pad ukupnih prihoda najvjerojatnije zbog spore prilagodbe jednog dijela tvrtki na promjenu situacije sa strane potražnje.

A da li se tempo rasta hrvatskog telekomunikacijskog gospodarstva može ubrzati u godinama koje slijede?

Odgovor je: teško.

Hrvatski operateri teško da mogu značajnije napredovati prije negoli se u potpunosti riješi pitanje upravljanja i korištenja DTK infrastrukturom, jer bez toga nema stvarne konkurencija među operaterima. Distributeri telekomunikacijske opreme ne mogu očekivati spektakularne stope rasta ponajprije zbog dostignute visoke razine korištenja ponuđenih telekomunikacijskih usluga. Segment proizvođača ostaje ograničen malim brojem sudionika te potrebom za velikom koncentracijom kapitala, tehnologije i znanja potrebnih kako bi se pokrenule nove tvrtke ovog tipa. Zbog tržišnog udjela kojeg trenutno drže, implementatori telekomunikacijskih rješenja teško da bi mogli značajnije pridonijeti rastu ukupnog sektora, čak i u slučaju da svaki od njih utrostruči prihode u narednih godinu dana.

Sve nabrojano jasno pokazuje kako će naša analiza za 2008. godinu najvjerojatnije uključivati izvještaj o jednoznačnom rastu prihoda hrvatske telekomunikacijske industrije te opisivati gotovo potpuno jednake trendove kao i ovogodišnja. To je zasigurno najvjerojatniji scenarij. Ipak, tko zna. Možda se u preostalih pola godine ipak dogodi nešto spektakularno...

At the end of May, almost half a year earlier than usual, The Financial Agency published data on completed transactions by businesses for 2007. This has led to a new analysis of business success for businesses in the telecommunications sector.

At the start of this analysis, it is best to remember what kind of year was behind us in the area of telecommunications. Table 1 which follows provides an overview of the most important “telecommunications” events that have marked each of the months in the previous year.

Based on what has been stated, it is necessary to take into account the whole series of event that have affected the development of the market throughout the whole year, or at least a part of the year. This group includes the growth of the number of mobile telephony users, increase in mobile network traffic, increase in the number of broadband internet access, a continuation of investments by operators in proprietary network infrastructure, but also a slow liberalization of the market, a continued conflict over distribution telephony network, a fall in voice traffic in fixed networks, new dismissals of employees by the largest operators, etc.

Table 1 – The Most Important Event in the Croatian Telecommunications industry for 2007

Month	Monthly event in the Croatian telecommunications industry
January	Optima Telekom issued corporate securities to the value of 250 million kunas.
February	The government brought about a plan for expanding the use of broadband internet along with requests from half a million user up to the end of 2008.
March	VIPnet was the first in Croatia to lend HSDPA wireless broadband access to the internet.
April	Austrian Bewag acquired the leading domestic cable television operator and offer services under the B.net brand.
May	Iskon Internet offered wideband internet access via ADSL2+ technology
June	T-Com's MaxTV attracted 20,000 users
July	Tele2 celebrated its 400,000 users in its mobile network
August	Metronet completed its takeover of the Vodatel company
September	VIPnet offered its Voice over IP service
October	Initial public offer of Croatian Telekom shares
November	T-Mobile announced the start of a virtual operator Kmobile in cooperation with Konzum and Europapress holding
December	Providers of value-added telecommunications services filed a complaint against T-HT.

Source: IDC, 2008.

The continuation shows the manner in which events occurring over the previous year reflected on the Croatian telecommunications market as a whole, and also on its particular segments.

The Whole Croatian Telecommunications Industry

All telecommunications companies registered in the Republic of Croatia achieved in 2007 revenue amounting to 21,917 billion kuna. In comparison with results achieved a year earlier, the sector has recorded a growth in total profit of 5.9%. In relation to the rate of growth recorded in 2006, only a negligible 0.1% growth

croatian telecommunications sector in 2007

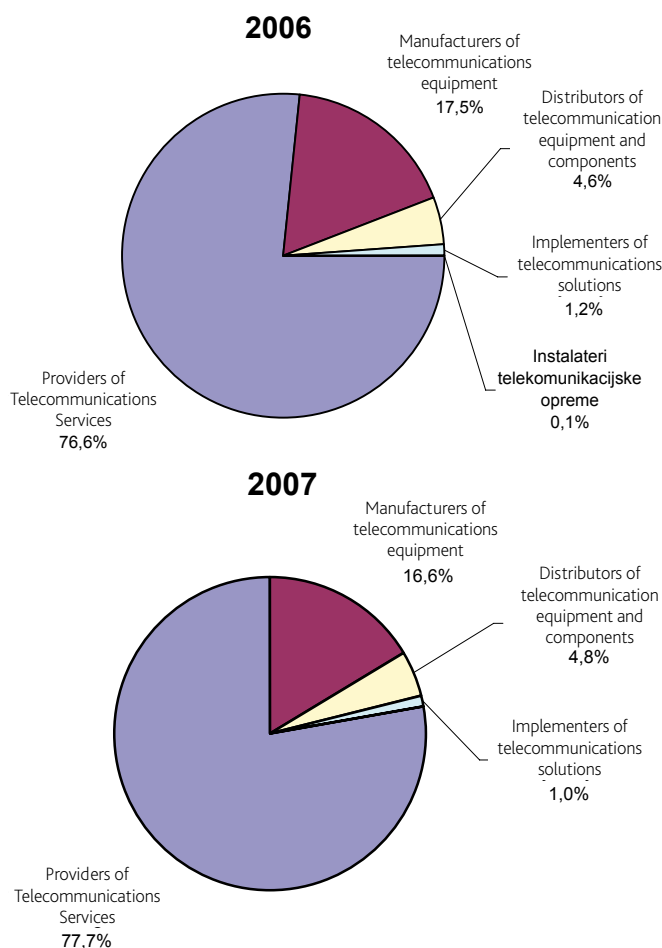
was recorded. However, even such a minute improvement in a positive direction is to be congratulated, the reason being that this is the first time growth has been recorded by the Croatian telecommunications sector after a series of decreases.

It should be emphasized that unconsolidated total revenue for the sector is in question. For instance, the results for the company HT-Hrvatske telekomunikacije includes revenue achieved by the company T-Mobile Hrvatska. This revenue is shown in a separated table row and in hence calculated twice in the total revenue of the sector. Also, revenue is shown for all telecommunications service providers including interconnection fees which therefore are present in total revenue twice the actual values.

At the end of last year, the Croatian telecommunication industry comprised a total of 172 related businesses. In regards to the number of participants recorded at the end of 2006, there were 16 or 8.5% companies less than before. The number of participants in the telecommunications sector continues to remain relatively small when compared to the IT industry, which is the result of a six-year tendency towards monopolization and concentration of this type of business.

Through the structure of achieved income, reflected are other important consequences of many years of concentration of the national telecommunication industry. Consequently, HT-Hrvat-

Diagram 1. The percentage of particular segments with respect to total revenue by the TOP 50 Croatian telecommunication companies, a comparison of results for 2006 and 2007.

ske telekomunikacije with its subsidiary company T-Mobile accounts for 53%, while the five largest companies account for 86% of total industry revenue. However, it is important to emphasize that the results of liberalization of the national telecommunication market has for a number of consecutive years been falling. For example, the share by the two largest companies has in a year fallen by a percent, and in the last two years by three percent. The share by the five largest companies in total revenue has been falling according to the same values.

Following 2006 when growth was recorded, last year recorded once again a fall in the number of employees in the sector. At the end of 2007, Croatian telecommunications companies employed 13,374 workers, which with respect to the previous year represent a fall by almost 3%. The most important cause of this negative trend is a continuation of consolidated business undertakings by the largest Croatian telecommunication companies. In other words, having dismissed almost 800 workers, HT-Hrvatske telekomunikacije, have created a great gap which all the other telecommunications companies have not succeeded in fulfilling.

Fifty of the Largest Croatian Telecommunication Companies

Fifty of the largest Croatian telecommunication companies achieved in 2007 total revenue amounting to total revenue of 21,798 billion kuna, which represents 99.5% of total revenue of this industry. The same companies last year achieved profit amounting to 4,611 billion kuna and employed 13,024 workers, comprising 97.4% of total profit and 97.4% of the total number of employees in this sector of the Croatian economy.

Table 2 is a list of the fifty largest Croatian telecommunication companies ranked according to revenue achieved in the previous year. It also contains information on profit after tax and on the number of workers employed in the same companies at the end of last year. The collected information regarding revenue, profit and number of employees for 2006 allows an appropriate comparison.

Table 2. The TOP 50 Croatian telecommunication companies according to total revenue achieved in 2007.

Since it was necessary last year to exceed revenue by 5.7 million kuna in order to enter the elite club of Croatian telecommunication companies, one and half million kuna would suffice for this year. In comparison, this year's TOP 50, would have last year been ranked nine levels lower. Along with the growth of revenue by the group of 50 largest for the same period, one logical explanation may be that each year there are fewer large companies, and more smaller companies. On the other hand, this assertion certainly does not confirm the truth on the abandonment of the long-term trend of concentration in this market. However, when considering the various business models by companies in the telecom sector, similar general assertions cannot be supported using simple explanations. Consequently, we will continue by segmenting the market and particularly analyzing each particular segment.

All telecommunication companies can, considering the dominant form of business activity, be divided into the following five groups: providers of telecommunications services, manufacturers of telecommunications equipment, distributors of telecommunication equipment and components, implementers of telecommunications solutions and installers of telecommunications equipment. Diagram 1 shows the proportion of particular categories of companies with respect to total revenue which the largest 50 Croatian telecommunications companies achieved in 2006 and 2007.

Categorization of companies into the stated five categories is not a simple exercise. For instance, there exist a large number of businesses that distribute products from a particular manufacturer on the domestic market and which are at the same time installed and maintained. In such cases, we approached analyzing their business models and depending on which business segment brought about the majority of revenue, categorized them into the appropriate category.

The shown graph reveals how the segments witnessed various trends. Hence, providers of telecommunications services and dis-

tributors of equipment and components grew quicker than the average for the whole sector and succeeded in increasing its share in total revenue. On the contrary, manufacturers, implementers and installers of telecommunications equipment achieved very small growth and even a small fall in total revenue, resulting in a fall in their share. Furthermore, equipment installers have been completely eliminated from the group of fifty largest Croatian telecommunication companies, since on the basis of the achieved result no other company succeeded in entering this group.

The following sections, together with the associated tables, bring a ranked list of the largest participants within particular segments of the Croatian telecommunication market. Besides information on total revenue, the tables also show the rate of growth in comparison to results from the previous year, as well as the quotient of revenue and total number of workers.

Providers of Telecommunications Services

On this year's list of the fifty largest telecommunications companies, there are 22 providers of telecommunications services, two more than for the previous year. The top position on the list continues to be held by fixed and mobile operators HT-Hrvatske telekomunikacije, T-Mobile, VIPnet and Tele2. The leading alternative fixed operators OT-Optima Telekom and Metronet climbed a number of positions, while the provider of infrastructural communications services Odašiljači i veze fell by one place. In regards to last year's list of most successful operators, the Globalnet group and Margon media disappeared from the list, whereas the leading national cable operator B.net (from the merger of the DCM and Adriatic Kabel under the umbrella of Austrian Bewag) appeared on the list, the service provider contact center Tango komunikacije, cable operator from Čakovec KDS and telecommunications service provider for managing public roads Via Tel.

Service providers achieved in 2007 revenue amounting to a total of 16,949 billion kuna with a total profit of 4,338 billion kuna. The stated numbers represent a growth of 7.2% for revenue and 10.7% for profit in relation to results achieved during the previous year. With 77.8% of total revenue and 91.7% of total profit of the 50 largest, the operator segment has confirmed its position as the largest and by far most important section of the Croatian telecom economy.

Telecommunication service providers (operators) – all companies that offer fixed telephony services, internet access, data transfer, cable distribution, and value-added telecommunication services.

However, it is essential to note that in the past year, this segment has recorded a large fall in the number of employees. The already stated consolidation of business in T-HT is surely the main reason. However, it is not an isolated event because the fall in number of employees, in all truth not to such an extent, was recorded by VIPnet, OT-Optima telekom, Odašiljači i veze, H1 Telekom and Markottel.

Table 3. Members of the TOP 50 Croatian telecommunication companies, the telecommunications service provider segment.

Manufacturers of Telecommunications Equipment

Within the group of fifty largest Croatian telecommunications companies for 2007, there are only four manufacturers. In relation to the same list from the previous year, the number of manufacturers remains the same, as are the names of the included businesses. The small number of manufacturers is surely no surprise for anyone who even superficially monitors trends in the Croatian economy, because if manufacturers are "an endangered species" in the economy as a whole, why would it not be also so in the telecommunications sector?!

Manufacturers of telecommunications equipment – companies whose majority of revenue is achieved through production and sales of proprietary telecommunication solutions.

Even though only a few compared to the remaining segments, manufacturers achieved exactly a sixth of total revenue and employed more than a quarter of the total number of employees amongst the fifty largest Croatian telecommunications companies. This segment of the Croatian telecommunications market has for years been dominated by the local subsidiaries of large global players, German Siemens and Swedish Ericsson. It is important to note that the Croatian Siemens is for the most, and Ericsson partly, engaged in the production of telecommunications infrastructural equipment and devices intended for end-users.

Table 4. Members of the TOP 50 Croatian telecommunication companies, manufacturers of telecommunications equipment segment.

Distributors of Telecommunications Equipment and Components

The number of distributors who on the basis of achieved revenue have succeeded in achieving rank on the TOP 50 Croatian telecommunications list for the previous year amounted to eleven and increased by two in comparison to 2006. Total revenue declared by such companies has this year for the first time exceeded a billion kuna. With the growth in revenue by 6.3%, distributors experienced a minimal increase in their share of total revenue. Having participated in total revenue by the fifty largest at 4.7%, distributors account for the third most successful segment of the Croatian telecommunications market.

Distributors of telecommunication equipment and components – wholesalers marketing products for resale to value added resellers, dealers and retail. In Croatian for instance, this category participates also in sales to end-users.

It is essential to note that almost total growth by this segment is actually the result of revenue growth by the three largest Croatian distributors of telecommunications equipment, the companies Mobis Electronic, Se-Mark and Ram3. The results of these companies clearly indicate a growth in popularity of products by the companies Nokia, Panasonic and Motorola on our market. Besides these distributors, only Alcatel Croatia and Lumiss from Dubrovnik (a distributor of Ericsson products) can boast of positive growth for the previous cal-

endar year which has, besides all else, ensured their entry into the elite group of domestic telecommunications companies.

Table 5. Members of the TOP 50 Croatian telecommunications companies, the segment covering distributors of telecommunications equipment and components

Implementers of Telecommunications Solutions

This year's TOP 50 includes thirteen implementers of telecommunications solutions, which is even three companies less when compared to last year's list. Total revenue also experienced a fall in relation to the previous year, which can be considered a result of revenue fall in the greater section of Croatian implementers. A significant fall in revenue was recorded by the companies Katekom, Held and Teneo.

Implementers of telecommunications solutions – companies offering services covering development, installations and maintenance of telecommunications systems. On the basis of partner agreements concluded with leading equipment manufacturers, they are able to ensure professional and quality support to users of their services.

On the other hand, the company Vatel, Micro-link and Retel achieved exceptional revenue growth, which surely negates the assertion that any kind of crisis exists in this section of the telecommunications sector. It is more likely that a change in market conditions occurred (which can include saturation of a section of the market, changes to demand trends, changes in the product pallet principle due to global trends and so on) whereby some local companies adjusted better, while others not so well.

The assertion of a poor year for implementers is supported by information on a reduction in the number of employees by almost 5%. On the other hand, it is interesting to note that besides the fall in total revenue and number of employees, total profit after tax in this sub-segment grew by almost 36%! The reason behind this is foremost the companies Vatel, Steiner, Retel and Sinfonika who achieved profit increases by more than 100%.

Table 6. Members of the TOP 50 telecommunications companies, segment covering implementers of telecommunications solutions

Telecommunications Equipment Installers

As has been already stated in the revenue structure analysis, not a single installer of telecommunications equipment succeeded in entering this year's telecommunications TOP 50 list. The reason could be due to a reduction in the scope of orders for installations by operators, or more likely, greater competition amongst companies of this type resulting in a division of their revenue amongst a larger number of companies. Such segmented revenue, no such company succeeded in overtaking the set goal of 4.2 million kuna necessary for gaining rank on the last position on the TOP 50 list.

Installers of telecommunications equipment – companies involved in the installation of telecommunication equipment (for instance, laying optical cables) for operators' needs.

conclusion and view into 2008

Therefore, during the previous year, the Croatian telecommunications sector continued to develop at the already slow rate. In comparison to the previous year, there occurred no surprisingly spectacular progress in any direction whatsoever. The largest segment in this market, service providers, grew somewhat quicker than other segments, which is the result of the liberalization process in the telecommunications service market and accelerated positioning of new fixed and mobile operators. The segment covering telecommunications equipment distributors is located in the same positive current benefiting primarily from the high level of consumption by users of mobile devices continually heating the desire for modernity by Croatians. The manufacturer segment achieved negligible growth mostly due to the somewhat problem situation on the world market for telecommunications equipment. Implementers recorded a slight fall in total revenue due most likely to slow adjustments by part of the companies to the changing situation of demand.

But can the rate of growth by the Croatian telecommunications sector be increased in the years ahead?

The answer is: not likely.

Croatian operators will find it difficult to make significant improvements prior to completely resolving the issue of management and use of the distribution telephony network infrastructure, because otherwise there is no true competition amongst the operators. Distributors of telecommunications equipment cannot expect a spectacular rate of growth due to the achieved high level of utilization of offered telecommunication services. The manufacturer section remains limited to a small number of participants and the requirement for a large concentration of capital, technology and knowledge necessary to start up new companies of this type. Due to the currently held market share, implementers of telecommunications solutions will find it difficult to significantly contribute to growth for the whole sector, even in the event that each of them triples revenue in the year ahead.

All that has been said clearly indicates that our analysis for 2008 will most likely include a report of single digit growth in revenue by the Croatian telecommunications industry and describe almost identical trends as last years. This is surely the most likely scenario. But, who knows. Perhaps something spectacular in the second half of the year will nonetheless occur ...

_messageInterceptor.MessageReceived += _messageInterceptorEventHandler;

```
void gps_LocationChanged(object sender, LocationChangedEventArgs args)
{
    if (args.Position.LatitudeValid && args.Position.LongitudeValid)
    {
        currentLocation = args.Position;
        UpdateLocation();
    }
}
```

mobility day

9. rujna 2008. Hotel Antunović Zagreb

Tvrtke Mobendo i Citus pozivaju vas i ove godine da im se pridružite na Mobility Day konferenciji 9. rujna 2008. u hotelu Antunović u Zagrebu.

Mobility Day 2008 je skup namijenjen IT profesionalcima koji se bave Microsoft mobilnom tehnologijom - poslovnim aspektima, razvojem aplikacija, infrastrukturom i održavanjem. Predavanja će držati vodeći strani i domaći stručnjaci na području mobilnog razvoja i mobilnog poslovanja.

Predavanja će biti podijeljena na tri segmenta:

Poslovni Smjer, Razvojni Smjer i IPro Smjer.

dodatne informacije, upiti i prijave
www.mobilityday.com
mobilityday@mobendo.hr

Prijavite se sada i uštedite 30%

generalni sponsor:

uz podršku:

glavni sponsori:

u organizaciji:

medijski sponsori:

sponzori:

službena PR agencija:

www.h1telekom.hr
0800 0505

- TELEFON I BRZI ADSL INTERNET
VEĆ OD 73,20 KN
- BEŽIČNI MODEM
- BESPLATNO TELEFONIRANJE
UNUTAR H1 TELEKOM MREŽE
- SVE NA JEDNOM RAČUNU

H1 TELEKOM